

Marguerite Duras

YAZMAK

2. BASIM

Franzızca aslından çeviren
AYKUT DERMAN

Marguerite Duras
YAZMAK

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: 1997

2. basım: 1999

ISBN 975-510-715-0

© Editions Gallimard 1993 / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1996)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1999)

Cilt: ZE Ciltevi

Dizgi: Serap Kılıç

Marguerite Duras

YAZMAK

DENEME

Fransızca aslından çeviren
AYKUT DERMAN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Écrire

MARGUERITE DURAS'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

- BAHÇE / roman
BAY ANDESMAS'IN İKİNDİSİ / roman
BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / roman
CEBELİTARİK DENİZCİSİ / roman
HİROŞİMA SEVGİLİM / senaryo
İNGİLİZ SEVGİLİ / roman
KUZEY ÇİNLİ SEVGİLİ / roman
KONSOLOS YARDIMCISI / roman
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / roman
MODERATO CANTABILE / roman
PASİFİK'E KARŞI BİR BENT / roman
SEVGİLİ / roman
SOMUT YAŞAM / deneme
TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI / roman
YAZMAK / deneme

1914 yılında Çin hindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'i 1943 yılında yayımladı. Özyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. Bütün eserlerinde edebiyatı sorguladı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima Sevgilim*, *Duras*'ı ününün doruğuna çıkardı. *Duras* 1996 yılının Mart ayında 81 yaşında öldü.

İÇİNDEKİLER

Yazmak	13
Genç İngiliz Havacısının Ölümü	49
Roma.....	73
Saf Sayı	93
Resim Sergisi	99

Vauville olayına ben, *Genç İngiliz Havacısının Ölümü* başlığını verdim. Bu olayı ilkin, beni Trouville'de görmeye gelen Benoît Jacquot'ya anlattım. Yirmi yaşındaki o genç havacının ölümünü anlatırken beni filme alma düşüncesi ilk kez onun aklına geldi. Dolayısıyla filmi Benoît Jacquot yaptı. Görüntü, Caroline Champetier de Ribes'in, ses de Michel Vionnet'nin. Yer, benim Paris'teki dairemdi.

Filmin çekimi bittikten sonra, Neauphle-le-Château'daki evime gittik. Yazıdan söz ettim. Söz etmek istediğim şey buydu: yazmak. Böylece aynı ekiple ve aynı prodüksiyonla -I.N.A.'dan Sylvie Blum ve Claude Guisard- ikinci bir film yaptık.

Bu kitapta *Roma* başlığı verilen metin, dostum Giovanella Zanoni'nin isteği üzerine gerçekleştirilen ve R.A.I. tarafından finanse edilen bir film olarak hazırlanmıştı; başlığı da *Roma Diyalogu*'ydu.

M.D.

Paris, Haziran 1993

*Bu kitabı, yirmi yaşında, Mayıs 1944'te
Vauville'de, belirlenemeyen bir saatte ölen W.
J. Cliffe'in anısına adıyorum.*

YAZMAK

İnsan, ancak evin içinde yalnız. Ve kendinin dışında değil, içinde. Parkta kuşlar var, kediler. Ama bir kez de bir sincap, bir gelincik. İnsan, parkta yalnız değil. Ama evin içinde öyle yalnız, öyle yalnız ki ara sıra kayboluyor. On yıldır eve kapanıp kaldığımı yeni algılıyorum. Yalnız. Ve bunu, kendime ve başkalarına bugün olduğum yazar olduğumu belleten kitaplar yazmak için yaptığımı. Nasıl oldu bu? Ve nasıl anlatılabilir? Söyleyebileceğim, Neauphle yalnızlığını benim yaratmış olduğum. Kendim için. Ve yalnızca o evin içinde yalnız olabildiğim için. Şimdiye kadar yazmadığım biçimde yazabilmek için. Ama henüz benim de bilmediğim, daha hiç kararlaştırmadığım, kimsenin hiç kararlaştırmadığı kitaplar yazmak için. *Le Ravissement de Lol V. Stein*'ı (Lol V. Stein'in Hayranlığı) ve *Konsolos Yardımcısı*'nı orada yazdım. Ve daha başkalarını, onlardan sonra. Yazı'mla baş başa kalmış, yalnız biri olduğumu, her şeyden çok uzak olduğumu anladım. Bu belki de on yıl sürdü, artık bilemiyorum, yazmakla geçirdiğim zamanı, kısaca zamanı ender olarak hesapladığım oldu. Geçen zamanı, Robert Antelme'yi ve onun genç kız kardeşi Marie-Louise'yi beklerken hesapladım. Daha sonra, oturup da hesapladığım hiçbir şey olmadı.

Le Ravissement de Lol V. Stein'ı ve *Konsolos Yardımcısı*'nı yukarıda yazdım, odamda, mavi dolaplı odada, genç duvarcıların -yazık ki- berbat ettiği haliyle duvaran odada. Ara sıra burada da yazdığım oluyordu, salondaki bu masada.

İlk kitapların bu yalnızlığını içimde sakladım. Gittiğim her yere götürdüm. Yazı'mı her zaman her yere taşıdım, nereye gidersem gideyim. Paris'e. Trouville'e. Ya da New York'a. Lola Valérie Stein'ı kafamın içinde biçimlendirmeyi sürdürmeye çılgınlık nöbeti içinde Trouville'de son verdim. Yann Andréa Steiner'in adı, unutulmaz gerçekliğiyle yine Trouville'de karşıma çıktı. Bir yıl önce.

Yazının yalnızlığı, o yalnızlık olmaksızın yazı ediminin gerçekleşmediği ya da yazacak daha başka ne kaldığı araştırılırken ufanarak dağılıp giden bir yalnızlık. Yazı, kan yitimine uğruyor, onu yazanın tanımayacağı hale geliyor. Ve her şeyden önce, istediği kadar becerikli olsun, hiçbir sekretere dikte edilmemesi ve o aşamada hiçbir editöre verilmemesi gerekiyor.

Kitap yazan birinin, çevresindeki öteki insanlarla arasına her zaman bir mesafe koyması gerekir. Yalnızlıktır bu. Yazarın, yazılı şeyin yalnızlığıdır. İşe başlamak için, insan kendi kendine, çevresindeki o yalnızlığın ne olduğunu sorar. Ve bunu aslında evin içinde attığı her adımda, günün her saatinde, ister dışarıdan gelsin, ister gün ortasında yakılan lambaların ışığından gelsin, her türlü ışık altında kendi kendine sorar. Bedenin bu

gerçek yalnızlığı, yazının dokunulamaz yalnızlığı haline gelir. Bundan kimseye söz etmiyordum. İlk yalnızlığımın o döneminde, yapmam gereken şeyin yazmak olduğunu bulgulamıştım bile. Raymond Queneau daha o zaman doğrulamıştı beni. Bunu doğrulayan, onun şu tek cümlesindeki yargıydı: "Başka hiçbir şey yapmayın, yazın."

Yazmak; yaşamımı dolduran, beni büyüleyen tek şey buydu. Ben de öyle yaptım. Yazma edimi hiç ayırmadım benden.

Odam bir yatak değil, ne burada, ne Paris'te, ne de Trouville'de. Belirli bir pencere, belirli bir masa, siyah mürekkep alışkanlıkları, bulunmaz siyah mürekkep işaretleri, belirli bir iskemle. Ve her zaman yararlanılabilir kılacağımla belirli alışkanlıklar; nereye gidersem gideyim, nerede olursam olayım, hatta yazmadığım yerlerde bile, otel odaları örneğin, uykusuzluk çekersem ya da umutsuzluklara düşersem, diye bavulumun içinde her zaman viski bulundurma alışkanlığı. O dönemde sevgililerim oldu. Sevgilisiz kaldığım hiç olmadı, diyebilirim. Neauphle yalnızlığına onlar da alışıyorlardı. Ve bu yalnızlığın büyümesi onları da kimi zaman kendi hesaplarına kitap yazmaya yöneltti. Yazdığım kitapları bu sevgililere çok ender okutuyordum. Kadınların, yazdıkları kitapları sevgililerine okutmamaları gerekir. Bir bölümü yazıp bitirdiğimde, onlardan saklıyordum. Bana sorarsanız, bu öylesine gerçek bir şey ki, kadınsanız ve kocanız ya da sevgiliniz varsa, başka türlü nasıl davranılır, ne yapılır, bunu kendi kendime soruyorum. Bu durumda ayrıca, kocanıza duyduğunuz sevgiyi de sevgililerinizden

saklamanız gerekir. Benim duyduğum sevgi, bir başkasıyla hiç paylaşılmadı. Yaşamımın her günü için böyle olduğunu söyleyebilirim, bunu biliyorum.

Bu ev, yalnızlığın yeri, oysa sokağa bakıyor, meydana, çok eski zamanlardan gelen, küçük bir göle, kasanın okul binalarına bakıyor. Göl buz tuttuğunda, paten kaymaya gelen, çalışmamı engelleyen çocuklar oluyor. İlişmiyorum onlara, çocuklara. Onları gözlüyorum. Çocuğu olan bütün kadınlar gözler o çocukları; söz dinlemez, delidolu, tüm öteki çocuklar gibi. Ama her defasında o ne korku; korkuların en beteri. Ve o ne sevgi.

Yalnızlık hazır bulunmaz, oluşturulur. Yalnızlık, yalnız başına oluşturulur. Ben öyle yaptım. Çünkü orada yalnız olmam, kitap yazmak için yalnız kalmam gerektiğine karar vermişim. İşte böyle oldu. Bu evde yalnızdım. Bu eve kapandım –tabii korkuyordum da, buna kuşku yok. Sonra da sevdim o yalnızlığı. Bu ev, yazı evi haline geldi. Kitaplarım bu evden çıkıyor. Ayrıca bu ışıktan da, bahçeden. Küçük gölden yansıyan bu ışıktan. Şu söylediğim şeyi yazabilmek için tam yirmi yıl gerekti bana.

Bu evin içinde, boydan boya yürüebilirsiniz. Evet. Gidip gelebilirsiniz de. Ayrıca bahçesi de var. Orada bin yıllık ağaçlar var, henüz gencecik ağaçlar da var. Ve aşılarmış ağaçlar, elmalar, bir ceviz ağacı, armutlar, bir kiraz ağacı. Kayısı ölmüş. Pencereimin önünde, *L'Homme Atlantique*'teki (Atlantik Adamı) o masalsi

göl ağacı var. Bir söğüt. Japon kirazları da, süsenler de var. Müzik salonunun pencerelelerinden birinin altında da bir kamelya var, Dionys Mascolo'nun benim için diktiği kamelya.

Bu evi önce döşedim, sonra boyattım. Daha sonra, sanırım iki yıl sonra, bu evle birlikte yaşamaya başladım. Lol V. Stein'ı burada bitirdim, kitabın sonunu burada ve Trouville'de deniz kıyısında yazdım. Yalnız; hayır, yalnız değildim, o dönemde bir erkekle birlikteydim. Birbirimizle konuşmuyorduk ama. Ben yazmayı sürdürdüğüm için, kitaplardan söz etmekten kaçınmak gerekiyordu. Erkekler bunu kaldıramıyor: yazan bir kadın. Erkek için katlanılmaz bir şey bu. Herkes için zor. Robert A. dışında.

Trouville'de kumsal vardı oysa, deniz, gökyüzünün sonsuz büyüklüğü, kum taneciklerinin sonsuzluğu. Ve yalnızlık işte buydu, burada. Ben, denize gözüm alabildiğince Trouville'de baktım. Trouville, tüm yaşamımın yalnızlığıdır. O yalnızlık yine orada, yerli yerinde, içine kapalı, çevremde. Zaman oluyor kapıları kapıyor, telefonu kesiyor, sesimi kesiyorum, canım artık hiçbir şey istemiyor.

İstediğimi istediğim kadar söyleyeyim, insanın neden yazdığını ve nasıl olup da yazmadığını hiç bulamayacağım.

Kimi zaman burada, Neauphle'da yalnız olduğumda, radyatör gibi bazı nesnelere ayırt ediyorum. Radyatörün üstünde kalın bir ağaç levha olduğunu ve yoldan

geçen otomobilleri izlemek için onun üstüne oturduğumu anımsıyorum.

Burada yalnız olduğumda piyano çalmıyorum. Kötü çaldığım söylenemez, yine de çok seyrek çalıyorum, çünkü tek başımayken, evde benden başka kimse yokken piyano çalamayacağımı düşünüyorum. Katlanılması çok zor bir şey bu. Çünkü birden, bir anlamı varmış gibi geliyor insana. Oysa kişisel bazı durumlarda anlamı olan tek şey yazı. Biçim verdiğime göre, yazıyı gerçekleştiriyorum. Oysa piyano uzak, henüz ulaşılmaz bir nesne, ayrıca benim için hep öyle oldu. Piyano çalmayı meslek olarak sürdürseydim, sanırım kitap yazmazdım. Ama bundan pek emin değilim. Bu düşüncenin yanlış olduğunu da düşünüyorum. Her durumda kitap yazardım sanırım, yazmaya koşut olarak müzik yapsaydım bile. Okunmaz, ama bütünlüğü olan kitaplar. Nesnesiz bir aşkın bilinemezliğiyle yüklü her sözün bize uzak olduğu kadar uzak kitaplar. İsa'nın ya da J. B. Bach'ın söz'ü gibi –her ikisi de baş döndürücü eşdeğerlikte.

Yalnızlık, ayrıca şu da demek: ya ölüm, ya kitap. Ama her şeyden önce alkol demek. Viski demek. Şimdiye kadar hiç, ama hiç, gerçekten olmadı; olsaydı çok daha uzaklara gitmem gerekecekti... yani başlayıp da bitirmediğim bir kitap olmadı. Daha yazılırken bile bir varoluş nedenine sahip olmayan bir kitap yazmadım ve bu, yazdığım bütün kitaplar için böyle oldu. Ve her yerde. Her mevsimde. Bu tutkuyu burada, Yvelines bölgesinde, bu evde bulguladım. Sonunda, kitaplarımı yazmak için, içine saklanacağım bir evim olmuştu. Bu evde yaşamak istiyordum. Peki, o işi neden burada yapıyordum? Öyle başladı işte, bir şaka olarak. Belki de yazmayı, dedim kendi kendime, başarabilirim. Daha önce bazı kitaplara başlamış, daha sonra bırakmıştım. Başlıklarını bile unutmuştum. *Konsolos Yardımcısı*'nı değil. O kitabı hiç bırakmadım, sık sık aklıma geliyor. *Lol V. Stein*'i ar-

tık düşünmüyorum. Kimse tanıyamaz onu, L.V.S.'yi, ne siz, ne de ben. Ayrıca Lacan'ın onun hakkında söylediği şeyleri hiçbir zaman tam olarak anlamadım. Lacan beni şaşkına döndürmüştü. Ve onun olan şu cümle: "Yazmakta olduğunu yazdığını bilmemesi gerekiyor. Yoksa ipin ucunu kaçıırır. Buysa bir felaket olur." Bu benim için –bu cümle– bir tür ilkesel kimlik, kadınların hiç tanımadığı bir 'söz hakkı' haline geldi.

Bir deliğin içinde, o deliğin dibinde neredeyse tam bir yalnızlık içinde olmak ve sizi bundan yalnızca yazının kurtarabileceğini bulgulamak. Kafanızda hiçbir kitap konusu, kitap düşüncesi yoksa bu, önünüzde bir kitap var, yeni bir kitapla karşı karşıyasınız demektir. Bir sonsuz büyüklük, bomboş. Olası bir kitap. Hiçliğin karşısında. Canlı ve çıplak bir yazının karşısındaymışsınız gibi, korkunç, aşılması korkunç bir şey. Yazan kişinin kafasında kitap düşüncesi yoktur, sanırım, elleri boştur, kafasının içi boştur ve bu kitap macerası onun için yalnızca kuru ve çıplak yazıdır, geleceksiz, yankısız, uzak, altın kurallarıyla, temel kurallarıyla: yazım, anlam.

Konsolos Yardımcısı, her yerinden sessiz çığlıkların yükseldiği bir kitaptır. Bu deyişi sevmiyorum, ama kitabı yeniden okuduğumda bulduğum şey bu, buna yakın bir şey. Doğru, konsolos yardımcıları her Allahın günü haykırıp duruyordu... ama bu haykırışlar, benim bilmediğim bir yerden geliyordu. İnsanların her gün dua ettiği gibi, o da her gün haykırıp duruyordu. Bakın bu doğru işte, var gücüyle haykırıyordu ve Lahor gecelerinde, öldürmek için Şalimar bahçelerine ateş ediyordu. Ateş

Marguerite Duras

YAZMAK

'Yalnızlık, hazır bulunmaz, oluşturulur. Yalnızlık, yalnız başına oluşturulur. Ben öyle yaptım. Çünkü orada yalnız olmam, kitap yazmak için yalnız kalmam gerektiğine karar vermişim. İşte böyle oldu. Bu evde yalnızdım. Bu eve kapandım. Kuşkusuz, korkuyordum da. Sonra da sevdim o yalnızlığı. Bu ev, yazıevi haline geldi. Kitaplarım bu evden çıkıyor. Ayrıca bu ışıktan da, küçük gölden yansıyan bu ışıktan. Şu söylediğim şeyleri yazabilmek için tam yirmi yıl gerekti bana' Böyle diyor **Marguerite Duras**, 1993 yılında yayımlanan **Yazmak** adlı yapıtında. Daha çok romanlarıyla tanıdığımız yazarın, bu kez, tadına doyulmaz denemelerini sunuyoruz okurlarımıza. Kitabın içinde yol aldıkça insanın içinde tutku halinde kabarıp taşan yazma ediminin, aynı zamanda, insanın temel gerçekliklerinden biri olan yalnızlıktan kurtulmanın tek yolu olduğunu da anlıyoruz.

Kapakdaki fotoğrafta: MARGUERITE DURAS

ISBN 975-510-715-0

9 789755 107158